

Puna-apilan siemenviljely: Pölyttäjiä suosiva maisema

Puna-apilan tehokkaimpia pölyttäjiä ovat pitkäkieliset kimalaiset. Ne ovat etenkin avoimien ja puoliavoimien elinympäristöjen lajeja, jotka ovat erikoistuneet hyödyntämään pitkätörvisten kukkien (esim. apilat, virnat) mettä.

Puna-apilalohkon tulisi kuulua isompaan peltoalueeseen, jolta löytyy myös viljelemättömiä avoimia ja puoliavoimia alueita. Kukkajatkumon toteutuminen on tärkeää ja mesikasvien tulisi löytyä avoimilta tai puoliavoimilta alueilta.

Vinkit:

1. Pienelle lohkolle löytyy helpommin riittävä määrä pölyttäjiä. Mitä suurempi puna-apilalohko, sitä parempi ympäröivän maiseman tulee olla, jotta se voi ylläpitää riittävän suurta kimalaismäärää.
2. Huolehdi kukkajatkumo kuntoon jo ennen lohkon perustamista, jotta kimalaisten määrä ehtii kasvaa.
3. Puna-apilan viljely vuodesta toiseen edistää sopivien pölyttäjien määrän kasvua, mikäli kukkajatkumo toteutuu ja suojaa löytyy.
4. Uudet lohkot kannattaa sijoittaa samalle peltoalueelle lähelle edellistä lohkoa.

Maiseman laatu

Viljelemättömien avoimien ja puoliavoimien ympäristöjen määrän lisäksi niiden hyvä laatu on tärkeää pitkäkielisille kimalaisille.

Laatua parantaa:

- Kukkivien luonnon niittykasvien runsaus ja monimuotoisuus. Pitkäkielisten kimalaisten suosiossa ovat esimerkiksi virnat, nätkelmät ja apilat.
- Saarekkeiden avoimuus tai puoliavoimuus
- Metsänreunojen puoliavoimuus
- Pesäpaikkoja tarjoavat yksityiskohdat, kuten kivirauniot, lahokannot ja kuloheinikot
- Kasvinsuojeluaineita ei käytetä tai niiden käyttö on minimoitu
- Vieraslajit (esim. lupiini) ovat hallinnassa

Ilmakuva: Google Satellite

Pölyttäjiä suosivassa maisemassa sijaitseva puna-apilalohko (vihreä kuvio). Ympäriällä on runsaasti saarekkeita ja puoliavoimia alueita (oranssit alueet) sekä pientareita (punaiset viivat).

Pienipiirteisyys on tärkeää

Pienipiirteisessä ja monimuotoisessa maisemassa on runsaasti viljelemättömiä avoimia ja puoliavoimia alueita, jotka tarjoavat talvehtimis- ja pesäpaikkoja sekä ravintoa. Kimalaisten tarvitsema ruoka ja suoja löytyvät läheltä, jolloin energiaa ei tarvitse kuluttaa ylimääräiseen lentämiseen.

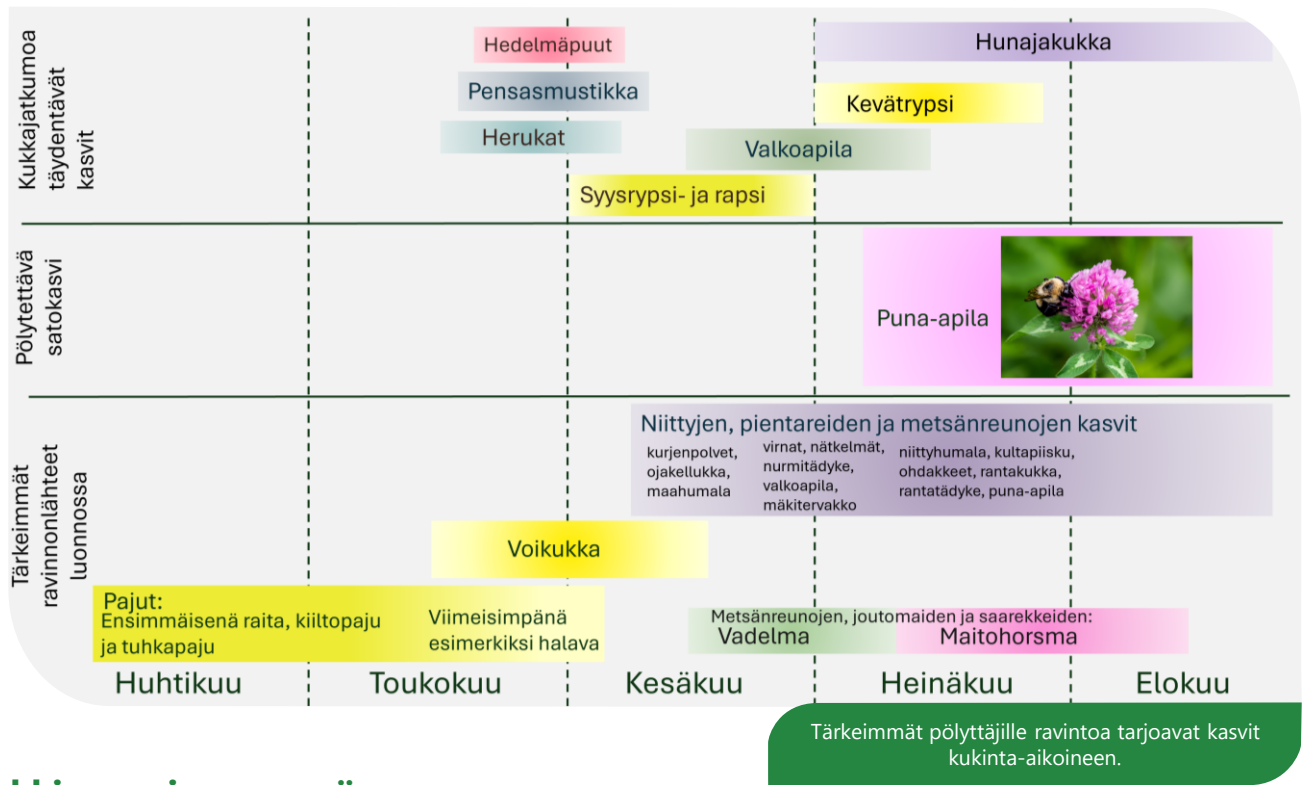
Eduksi on:

- Saarekkeiden, metsänreunojen ja pientareiden suuri määrä
- Niittymäiset alueet
- Pieni lohkokoko ja avo-ojat

Kuva: Hanne Aksila

Saareke kivikasoiheen tarjoaa suojaa ja ravintoa. Avoimuus tai puoliavoimuus on eduksi.

Kukkiva maisema myös ennen puna-apilan kukintaa

Pölyttäjät tarvitsevat kukkajatkumon, eli mettä ja siitepölyä on oltava saatavilla varhaisesta kevästä alkaen koko kasvukauden ajan sopivalla etäisyydellä eli noin puolen kilometrin säteellä.

Puna-apila tarjoaa pölyttäjiä runsaasti ravintoa ja sen kukinta edistää sopivien pölyttäjien runsastumista. Viljelykierrossa kannattaa aina olla kukkiva puna-apilakasvusto.

Varmista lisäksi kukkajatkumon toteutuminen ennen puna-apilan kukinnan alkamista. Erityiset tärkeät ovat niittykukat. Kukkajatkumon katkeaminen on haitallista etenkin pitkäkielisille kimalaislajeille, jotka eivät yleensä hyödynnä tehokkaasti metsien mesikasveja.

Maiseman kohentaminen

- Kimalaisten määrää on mahdollista kasvattaa maiseman pienipiirteisyyttä lisäämällä ja laatua parantamalla.
- Kukkia voi lisätä maisemaan esimerkiksi pientareita leventämällä, kukkakaistojen ja pölyttäjäpeltojen avulla sekä viljelemällä hyönteispölytteisiä satokasveja. Monivuotiset luonnonkasvit ovat parhaita.
- Pientareiden ym. niittymäisten alueiden niitto ja kasvun poisto lisää niittykukien määrää. Valmiiksi monivuotinen piennar kannattaa niittää vasta syksyllä.
- Aloita toimet ennen puna-apilapellon perustamista, jotta kimalaismäärä ehtii kasvaa.

Kimalaisten määrää on mahdollista kasvattaa maiseman pienipiirteisyyttä lisäämällä ja laatua parantamalla.

Kirjoittajat

Inka Nykänen, TKI-asiantuntija, Savonia-amk
Saara Tolonen, TKI-asiantuntija, Savonia-amk
Sanna Kykkänen, tutkija, Luonnonvarakeskus

luke.fi/viisastypikierto

Lisätietoja

Viisas typikierto –hankeperheen N-fiksu –hanketta rahoitti Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto (JTF) Pohjois-Savon liiton kautta.

Hankkeessa tuotetun tietopaketin puna-apilan siemenviljelystä löydät Luonnonvaratieto –sivustolta: <https://www.luke.fi/fi/luonnonvaratieto/punaapilan-siementuotanto>

Tietokortti on tehty N-Fiksu-hankkeessa (julkaistu 4/2026)

